

PRESS OCH TIDSKRIFTER

Översikt och kommentarer

Dagstidning definieras som en allmän nyhetstidning som utkommer med minst en utgåva per vecka. *Presstödsnämnden* fördelar det statliga stödet till dagspressen. Syftet med presstödet är att värna om mångfald på dagstidningsmarknaden och ge geografisk spridning av dagstidningar. Presstödet uppgick 2007 till 514 miljoner kronor, en minskning i fasta priser med ca 10 procent sedan 2000. Huvuddelen av stödet, 84 procent, avsåg driftstöd till dagspressen och 86 procent utgjordes av distributionsstöd. I ett förslag från regeringen våren 2008 föreslås att stödet till storstadstidningarna fasas ut under fem år och försvinner, med motivet att presstödet inte skulle vara förenligt med EU:s regler för statsstöd. En dialog med EU-kommissionen har dock tagits upp hösten 2008 för att pröva om EU kräver en förändring av det svenska presstödet.

Syftet med stödet till *taltidningar* är att ge synskadade och andra som inte kan läsa en tryckt tidning tillgång till dagstidningarnas innehåll. *Taltidningsnämnden* har nära 130 miljoner kronor att fördela för utgivning av taltidningar. Taltidningar skickas till prenumeranterna via radionätet, Internet, mobiltelenätet eller som kassett.

Med *tidskrift* menas i statistiken dels populärtidskrift vars innehåll karaktäriseras av underhållning och förströelse med inriktning på många ämnen, dels facktidskrift vars innehåll behandlar ett bestämt avgränsat yrkes-, bransch- eller ämnesområde eller vänder sig till en bestämd och definierbar intressegrupp. Exempel kan vara tidskrifter som ges ut av förening eller annan organisation och vars innehåll behandlar organisationens eller föreningens intresseområde.

Kulturtidskrifter är tidskrifter inom ämnesområdena vetenskap, konst, litteratur och religion. Tidskrifter som behandlar politiska, sociala eller ekonomiska frågor räknas även ofta in i kategorin. Den genomsnittliga periodiciteten är låg, de flesta av kulturtidskrifterna kommer ut endast 1-4 gånger per år. Bidrag till kulturtidskrifter fördelas av *Statens kulturråd*. Det finns också ett särskilt stöd till fyra tidskriftsverkstäder där tidskrifterna gemensamt har teknisk produktionssamverkan. Det statliga stödet till kulturtidskrifter omfattade 2007 drygt 22 miljoner kronor varav huvuddelen, 16,3 miljoner kronor, var produktionsstöd, 2,0 milj var utvecklingsstöd och 3,8 miljoner kronor var stöd till tidskriftsverkstäder.

Veckopressen och populärpressen domineras helt av förlagen Allers, Bonniers och Egmont som tillsammans har över 95 procent av marknaden. Det redaktionella materialet ligger inom en traditionell familjeunderhållning men också i specialisering på läsargrupper.

Fackpressen utgörs av tidskrifter som vänder sig till olika yrkeskategorier eller yrkesbranscher. De flesta av dessa tidskrifter ges ut av olika organisationer, föreningar eller förbund. Ägarkoncentrationen är därför lägre än för veckopress och specialtidningar.

Med *specialtidningar* menas populärt hållna tidskrifter inom ett visst ämnesområde. Skillnaden gentemot fackpressen är att de i allmänhet vänder sig till konsumenter med olika intressen eller hobbies som huvudsakligt tema. Ägarkoncentrationen bland specialtidningsförlagen är hög; de fem största specialtidningarna står för ca 70 procent av marknaden.

Onlinepublicering på Internet har blivit vanligt i tidskriftsvärlden. Tidskrifterna kan antingen vara en webbupplaga av en tryckt tidskrift eller en tidskrift som endast publiceras elektroniskt. Förteckningar över tidskrifterna finns på SUNET, Kulturnät Sverige och Libris/KB.

Antalet dagstidningar var 2006 enligt *Svensk Tidningsstatistik AB*, TS, 150 med en sammanlagd nettoupplaga om ca 3,9 milj. ex. på vardagar. Flertalet dagstidningar, 57 stycken, var sexdagarstidningar. Dagstidningarna med borgerlig tendens svarade för 68 procent av de totala upplagorna, de socialistiska för 18 procent och övriga för 15 procent. Under den senaste femtonårsperioden har dagstidningsupplagorna minskat från 4,9 miljoner ex. år 1990 till ca 3,9 miljoner ex. år 2006. Särskilt landsortspressen har drabbats hårt av vikande upplagor.

År 2006 fanns ca 230 facktidskrifter anslutna till TS, med en sammanlagd årsupplaga om 123 milj. exemplar. Antalet specialtidningar var 110 med ca 63 milj. i årsupplaga. Inom familje-, dam-, herr- och ungdomstidningar fanns 27 registrerade med en årsupplaga om sammanlagt 110 milj. I *Svensk Periodicaförteckning/Svensk tidskriftsförteckning* (KB) fanns 2006 drygt 600 tidskrifter förtecknade. De flesta tidskrifterna gavs ut inom ämnesområdena ekonomi och näringsliv, samhälls- och rättsvetenskap samt teknik. År 2006 fanns 82 serietidningar med en årsupplaga på omkring 8 miljoner exemplar. Årsupplagorna för specialtidningar har visat på en uppåtgående trend sedan 1990-talet medan upplagorna för serietidningar mer än halverats. Även familje-, dam, herr- och ungdomstidningar visar på starkt vikande upplagor jämfört med 1990-talet.

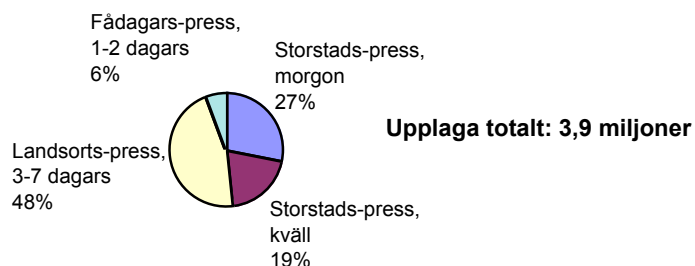
På *Sveriges Kulturtidskrifters* webbplats www.tidskrift.nu fanns (september 2008) över 600 kulturtidskrifter upptagna varav 125 var nättidskrifter med publicering endast på Internet. Största kategorin, 24 procent, var ämnesgruppen bok- och biblioteksväsen. Därefter följde ämnesområdena samhällsvetenskap med 17 procent och konst, musik, teater, film med 15 procent av tidskrifterna.

Under 2007 redovisades på folkbiblioteken drygt 8 700 tidningsprenumerationer och 79 200 tidskriftsprenumerationer. Prenumerationerna fördelade sig på drygt 6 100 tidningstitlar och ca 51 700 tidskriftstitlar. Såväl tidningarna som tidskrifterna utgörs främst av svenska prenumerationer – cirka 80 procent av tidningarna och 93 procent av tidskrifterna var svenska.

Nästan tre fjärdedelar av svenska folket läser enligt Mediebarometern 2007 morgontidning en genomsnittlig dag. Den genomsnittliga lästiden i befolkningen är 21 minuter och bland läsarna 29 minuter. Morgonpressen når män och kvinnor i ungefär samma utsträckning. Läsandet ökar med åldern och är relativt jämnt fördelat mellan olika utbildningsgrupper. Morgontidningsläsandet har varit stabilt under de senaste decennierna men med en klar tendens till att yngre personer läser mindre, en utveckling som torde kunna ses mot bakgrund av tillgången till gratis dagstidningar och tidningar på Internet.

Ungefär var fjärde svensk läser kvällstidning en genomsnittlig dag 2007. Andelen läsare är något högre bland män än bland kvinnor. Kvällspressen har under senaste tio åren tappat läsare i nästan alla grupper. Knappt var tredje svensk läser någon vecko- eller månadstidning en genomsnittlig dag. De avsätter i genomsnitt 10 minuter för läsningen. Kvinnor och äldre personer är de flitigaste läsarna. Lågutbildade läser vecko- och månadstidningar i högre utsträckning än högutbildade. Var fjärde svensk har läst dagstidning på Internet en genomsnittlig dag och 2 procent läser populär- eller facktidskrift en genomsnittlig dag.

Dagspressupplaga på vardagar 2006, procent

Källa: MedieSverige 2007, Nordicom

Dagspressen fördelad efter politisk tendens 1990-2006

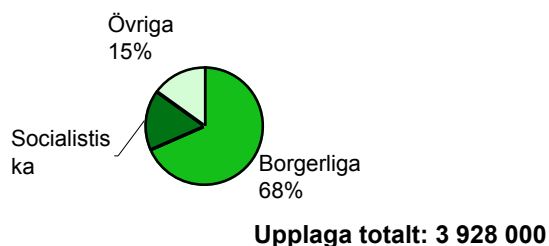
Politisk tendens	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal tidningar totalt	177	169	169	171	168	166	165	168	166
Borgerliga	101	94	93	96	96	93	90	91	86
Socialistiska	32	33	30	27	26	28	28	27	28
Övriga ¹	44	42	46	48	46	45	47	50	52
Nettoupplaga² totalt, 1 000-tal	4 916	4 471	4 089	4 073	4 064	4 055	4 000	3 998	3 928
Borgerliga	3 119	2 753	2 484	2 521	2 464	2 776	2 732	2 722	2 675
Socialistiska	911	838	671	674	768	713	719	686	667
Övriga ¹	886	880	934	878	832	566	549	590	586
Storstadspress³, 1 000-tal	2 402	2 125	1 899	1 873	1 872	1 886	1 888	1 871	1 825
Borgerliga	1 408	1 171	960	970	1 301	1 309	1 308	1 305	1 272
Socialistiska	486	456	382	402	436	442	444	429	417
Övriga ¹	507	498	557	501	135	135	136	137	136

T.o.m. 1994 gäller uppgifterna förhållandena första halvåret respektive år. Därefter avses helår.

1. Neutrala, partipolitiskt obundna
2. Genomsnittlig nettoupplaga på vardagarna
3. Utgiven i Stockholm, Göteborg och Malmö

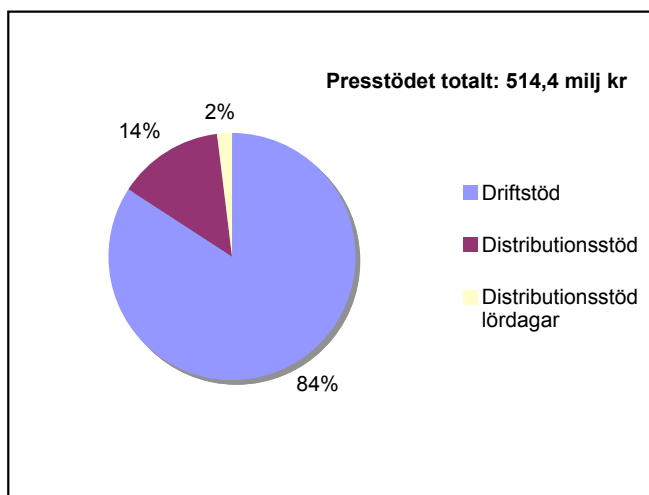
Källa: Tidningsstatistiks AB och Statistisk årsbok 2008, SCB

Politisk tendens i dagspressen 2006, procent

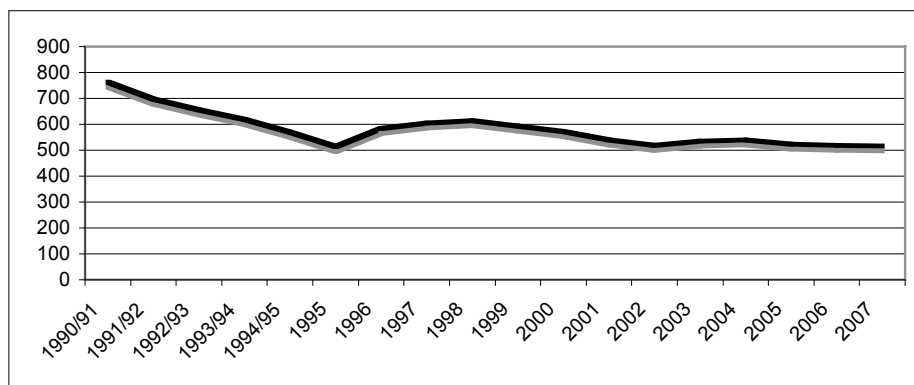
Källa: Tidningsstatistiks AB och Statistisk årsbok 2008, SCB

Presstödet 2007. Procent

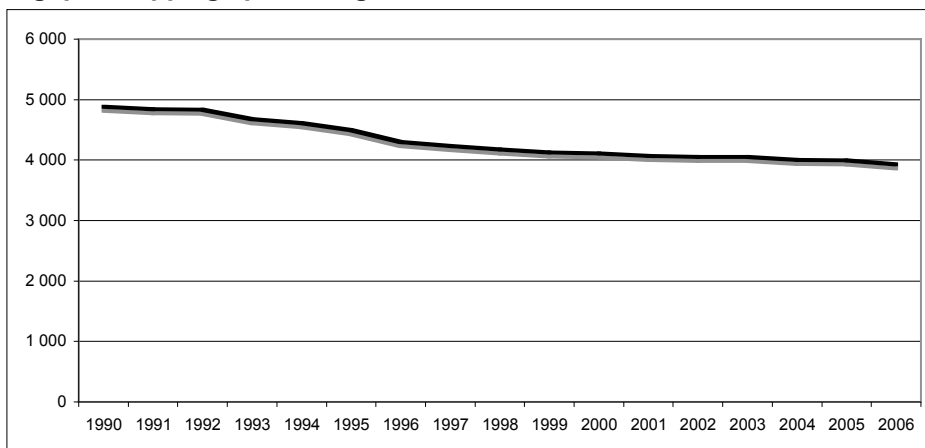
Källa: Årsredovisning 2007, Presstödsnämnden

Presstöd till dagspressen 1990/91-2007, miljoner kronor. Fasta priser, 2007=100

Källa: Årsredovisning 2007, Presstödsnämnden

Dagspressupplaga på vardagar i tusental 1990-2006

Källa: Tidningsstatistik AB och Statistisk årsbok 2008, SCB

Bidrag till kulturtidskrifter 2007. Tusental kronor

Stödordning	1000-tal kr	Procent
Produktionsstöd	15 905	68,5
Kassettstöd	412	1,8
Utvecklingsstöd	1 475	6,3
Distributionsstöd	2 300	9,9
Tidskriftsverkstäder	2 000	8,6
Nationella minoriteter	500	2,2
Internetkatalog	400	1,7
Prenumerationsstöd	241	1,0
Summa	23 233	100

Källa: Årsredovisning 2007. Statens kulturråd

Kulturtidskrifter fördelade efter ämnesområde 1980–2005 (procent)

	1980	1985	1990	1995	2000	2004	2005
Allmänt och blandat	23	15	15	16	3	3	2
Bok- och biblioteksväsen	3	2	1	2	18	21	24
Religion	6	4	7	5	7	5	5
Filosofi och psykologi	1	1	1	2	5	4	3
Uppfostran och undervisning	4	5	5	5	5	5	4
Språkvetenskap	–	–	–	0	1	–	1
Litteraturhistoria	4	4	4	6	6	11	5
Skönlitteratur	3	4	3	4	4	–	6
Konst, musik, teater och film	18	20	18	19	16	18	15
Arkeologi	–	–	1	1	1	1	1
Historia	5	8	7	6	7	4	4
Biografi med genealogi	–	–	–	–	1	0	–
Etnografi	–	1	2	2	1	1	1
Geografi	2	2	2	3	2	3	2
Samhällsvetenskap	22	25	24	20	16	20	17
Teknik och industri	2	0	2	1	1	–	1
Ekonomi	–	1	2	3	2	1	2
Idrott, lek och spel	1	1	1	–	2	2	2
Militärväsen	–	–	–	–	–	–	0
Naturvetenskap	6	4	2	3	2	2	3
Medicin	1	2	3	2	2	2	2
						–	–
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
Antal kulturtidskrifter	188	227	311	268	177	311	370

Källa: Kulturtidskriften (Statens kulturråd, Sveriges kulturtidskrifter) (bearbetning).

TS-registrerad fackpress uppdelad efter ämnesområde 1994-2006, procent

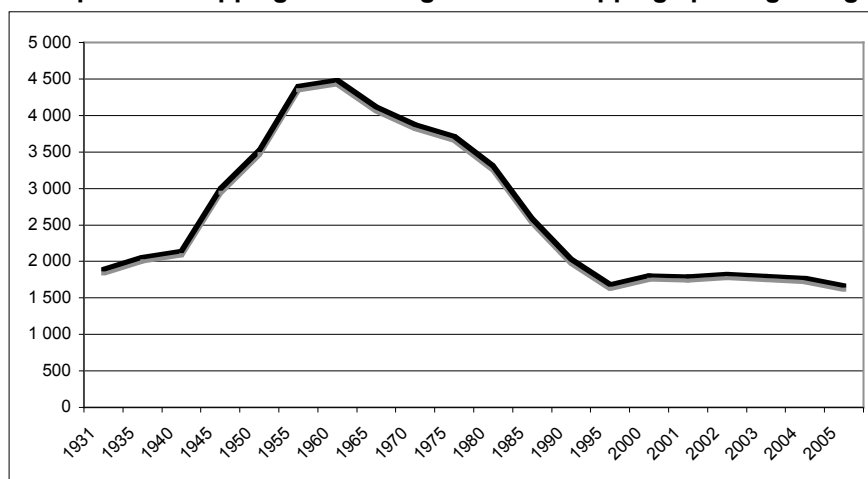
Ämnesområde	Andel tidskrifter i procent								
	1994	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Jord- o skogsbruk, jakt o fiske	5,7	5,2	5,5	5,6	5,6	5,7	5,7	5,9	5,5
Tillverkningsindustri	10,2	10,8	10,9	9	9	8,5	8,9	8,4	8,4
Energi	3,3	4	3,9	1	0,9	0,9	0,9	1	0,9
Byggnadsverksamhet	5,7	6,8	7	3	2,9	2,8	2,9	2,9	2,7
Handel	9,8	9,2	8,2	3,7	3,6	4,2	4,3	3,7	4,1
Hotell- o restaurang	2,5	2,8	2,7	1,4	1,4	1,3	1,2	1	1,4
Transport o kommunikation	7,4	7,6	7	4,7	4,6	4,3	4,3	4,6	4,4
Finansiell verksamhet	5,3	6,8	5,1	4,2	6,3	6,6	6,4	5,9	6,7
Företagstjänster	13,5	15,2	16	10,2	8,7	8,8	10	10,4	10,3
Offentlig verksamhet	4,5	4,4	4,3	14	13,9	13,9	14,2	14,3	13,8
Utbildning	8,6	8	9	15,2	10,2	10,7	11,2	11,9	11,4
Hälso- o sjukvård	11,5	10,8	11,3	8,1	8,4	8,1	5,1	5,3	6,5
Andra samhällstjänster	11,9	8,4	9	20	24,9	24,2	24,8	24,8	23,9
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal tidskrifter	244	250	256	249	240	242	244	230	248
Upplaga i miljoner ex	9,2	9,5	9,2	9,2	8,8	8,9	8,8	8,6	8,9

Källa: MedieSverige 2007, Nordicom-Sverige

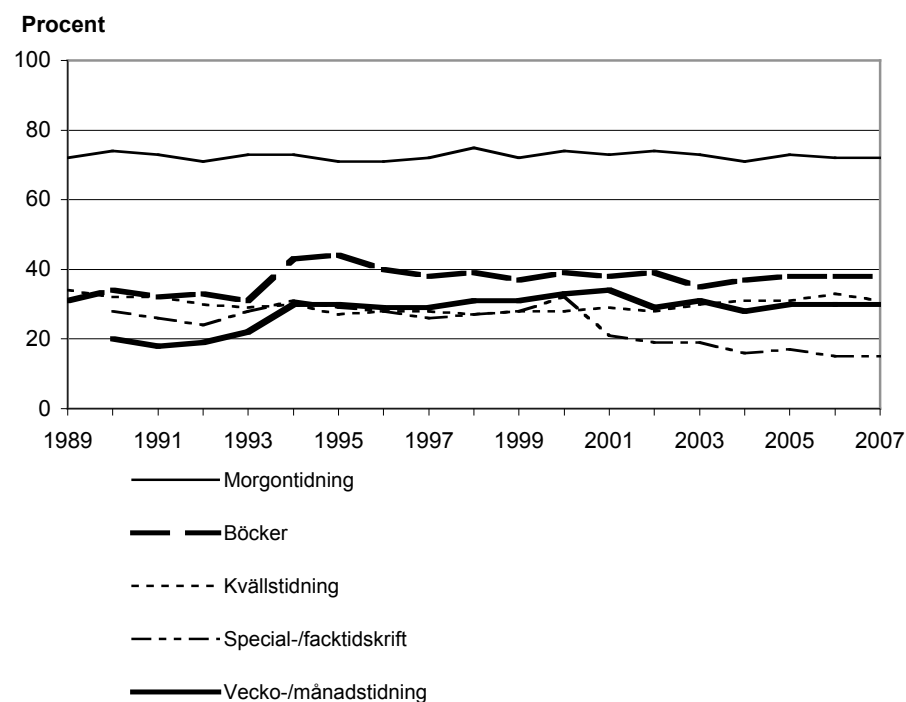
Svenska tidskrifter på internet december 2000 och oktober 2006

Ämnesområde	Dec 2000		Okt 2006	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Bok- och biblioteksväsen	10	2,4	13	2,1
Allmänt och blandat	132	31,4	140	22,8
Religion	11	2,6	18	2,9
Filosofi och psykologi	4	1	3	0,5
Uppfostran och undervisning	13	3,1	22	3,6
Språkvetenskap	3	0,7	1	0,2
Litteraturvetenskap	1	0,2	7	1,1
Skönlitteratur	3	0,7	12	2
Konst, musik, teater och film	41	9,8	63	10,3
Arkeologi	1	0,2	3	0,5
Historia	1	0,2	4	0,7
Biografi med genealogi	2	0,5	3	0,5
Geografi	4	1	5	0,8
Samhälls- och rättsvetenskap	54	12,9	105	17,1
Teknik, industri och kommunikationer	38	9	45	7,3
Ekonomi och näringsväsen	38	9	59	9,6
Idrott, lek och spel	32	7,6	63	10,3
Militärväsen	2	0,5	5	0,8
Matematik	1	0,2	1	0,2
Naturvetenskap	9	2,1	18	2,9
Medicin	20	4,8	28	4,6
Totalt	420	100	618	100

Källa: MedieSverige 2007 Periodica online (Kungliga biblioteket)

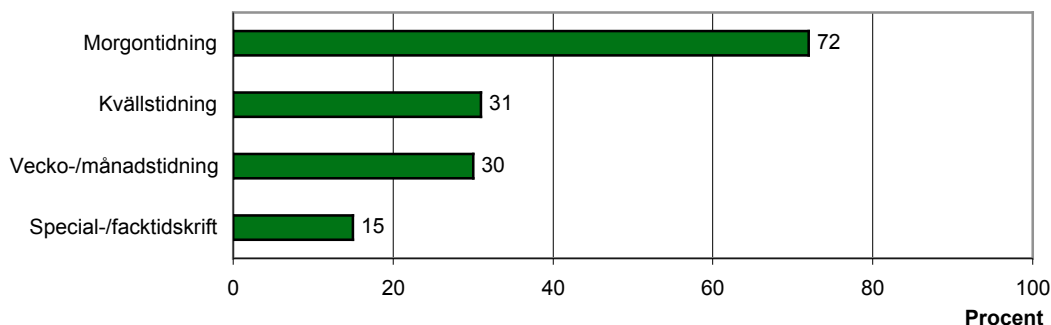
Veckopressens upplageutveckling 1931-2005 Upplaga per utgivningstillfälle, 1000-tal ex

Källa: MedieSverige 2007 (primärkälla TS-tidningen)

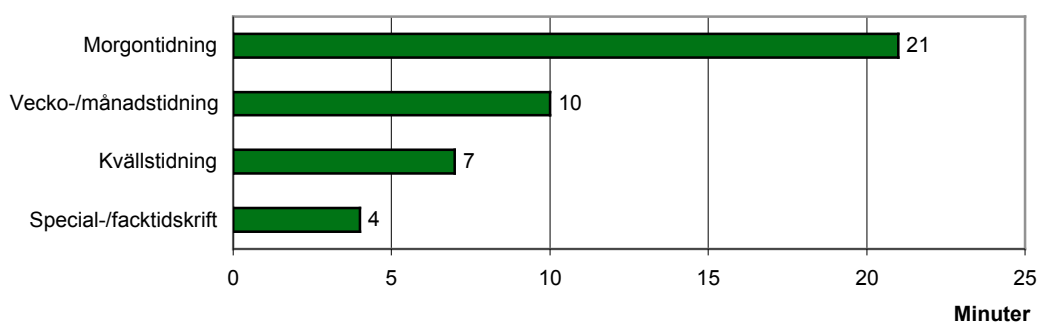
Läsning av tidningar och tidskrifter en genomsnittlig dag 1989-2007. Procent av befolkningen 9-79 år

Källa: Mediebarometern 2006. Nordicom-Sverige

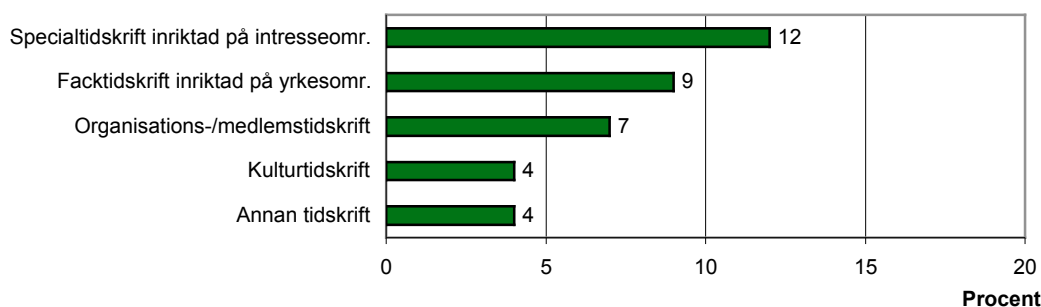
Not: Frågeformuleringen har sedan 1994 förtydligats vad gäller typ av tidning/bok, vilket sannolikt bidragit till att användningen sedan dess ligger på en högre nivå. Sedan 2001 har frågeformuleringen förtydligats vad gäller typ av tidning/tidskrift, vilket sannolikt bidragit till en lägre rapporterad användning av special-/facktidskrifter.

Läsning av tidningar och tidskrifter en genomsnittlig dag 2007, procent av befolkningen 9-79 år

Källa: Mediebarometern 2007. Nordicom-Sverige

Läsning av tidningar och tidskrifter i minuter en genomsnittlig dag 2007

Källa: Mediebarometern 2007. Nordicom-Sverige

Läsning av olika typer av special-/facktidskrifter en genomsnittlig vecka 2007, procent av befolkningen 9-79 år

Källa: Mediebarometern 2007. Nordicom-Sverige

Läsning av tidningar och tidskrifter på Internet i hemmet en genomsnittlig dag 2007. Befolkningen 9-79 år. Procent

	Kön			Ålder					Utbildning		
	Totalt	Män	Kv	9-14	15-24	25-44	45-64	65-79	Låg	Mellan	Hög
Läst dagstidning	25	28	22	6	21	32	29	23	26	28	30
Läst populär eller facktidskrift	2	3	1-		2	2	2	2	1	2	3

Källa: Mediebarometern 2007. Nordicom-Sverige